

ARAŞTIRMA MAKALE

Yaşlı Bireylerle İletişim: Bibliyometrik Haritalama ve İçerik Analizi

Derya ÇAKMAK KARAPINAR¹

Atatürk Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Erzurum / Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-0796-1800

ÖZET

İnsanlar varoluşları ve yapıları gereği doğdukları andan öldükleri ana kadar gerek kendileri ile gerekse insanlarla iletişim kurarlar. İnsanın, yaşamı boyunca yeni bir yaş aldıklarında yani yaşadıkları her yıl içinde bazı fiziksel, bilişsel, psikolojik ve sosyal gelişim ya da değişim yaşadıkları bir gerçektir. Yaşanan bu gelişim ve değişimler insanların iletişim becerilerini de etkilemektedir. Her geçen yıl gelişen ve değişen insanın önceleri sınırlı olan iletişim becerileri ve kullandıkları iletişim kanalları artmakta ve zenginleşmektedir. Günlük yaşam pratikleri içerisinde sürekli kendisi ve diğer bireylerle iletişim halinde olan birey sosyalleşmekte, diğer bireylerle etkili iletişim kurmaya çalışmakta ve bu süreçte yaş almaya devam etmektedir. Yaş alma sürecinin sonucunda yaşlılık olarak adlandırılan ve 65 yaş ve üzerindeki bireyleri tanımlayan yaşam dönemine girilmektedir. Yaşlılık döneminde bireylerin çevresi ile etkili iletişim kurmasını engelleyen durumlar ortaya çıkmaya başlamaktadır. Bu durum hem yaşlı birey hem de onun çevresi ya da bakım veren kişiler için önemli bir sorun haline gelmektedir. Bu soruna çözüm bulmak için yaşlı bireylerle çevresi ile ilgili birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı yaşlı bireyler ve iletişim üzerine 2016-2020 yılları arasında gerçekleştirilen araştırmaları incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Web of Science veri tabanından elde edilen veriler, bibliyometrik analiz ile incelenerek VOSviewer haritalama yöntemi ile görselleştirilmiştir. 2016-2020 yılları arasında gerçekleştirilen makalelerin sayısı, atıf sayısı, en çok yayın yapan üniversiteler ve yazar ağ analizi şeklindeki bibliyometrik göstergeler kullanılarak incelenmiştir.

MAKALE GEÇMİŞİ

Geliş 02 Mayıs 2021
Kabul 27 Haziran 2021

ANAHTAR KELİMELER

Yaşlanma, etkili iletişim, yaşlı bireylerle iletişim, bibliyometrik analiz

Communication with old people: Bibliometric mapping and content analysis

ABSTRACT

Due to their existence and nature, people communicate both with themselves and with people from the moment they are born until the moment they die. It is a fact that people experience some physical, cognitive, psychological and social development or change in each year they live, when they get a new age throughout their lives. These developments and changes are also affecting people's communication skills. With each passing year, developing and changing people's communication skills, which were previously limited, and the communication channels they use, increase and become enriched. In daily life practices, the individual who is constantly in contact with himself and with other individuals socializes, tries to communicate effectively with other individuals and continues to age in this process. As a result of the aging process, the life period, which is called old age and defines individuals aged 65 and over, is entered. Situations that prevent individuals from communicating effectively with their environment begin to emerge in the old age period. This situation becomes an important problem for both the older adults person and his environment or caregivers. In order to find a solution to this problem, it is seen that many studies have been carried out on older adults and their environment (family, friends, doctor, nurse, etc.). The aim of this study is to examine the studies on older adults and communication between 2016-2020. For this purpose, the data obtained from the Web of Science database were examined with bibliometric analysis and visualized with VOSviewer mapping method. The number of articles conducted between 2016-2020 was analyzed using bibliometric indicators in the form of number of citations, universities with the highest number of publishing and author network analysis.

ARTICLE HISTORY

Received 02 May 2021
Accepted 27 June 2021

KEYWORDS

Aging, effective communication, communication with older adults, bibliometric analysis

¹ Sorumlu Yazar: derya.cakmak@atauni.edu.tr

1.GİRİŞ

İnsan yaşamının temel ihtiyaçlarından biri iletişimdir. İnsanlar kendileri ile iletişim kurmanın yanı sıra diğer bireylerle de iletişim kurarlar. İnsan yaşamının her aşamasında kurulan iletişim, farklı özelliklere sahip olmakla birlikte farklı araçlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Yaşam döngüsünün her aşamasında iletişim insanların hayatının önemli bir parçasıdır. Eğinli (2016), insan yaşamını bebeklik, çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık olmak üzere dört aşamaya ayırmakta ve bu dönemlerin her birinde bireylerin diğer bireylerle paylaşımında bulunmasını, duygu, düşünce, fikir ya da ihtiyaçlarını aktarmasını ya da bağlantıda olmasını sağlayan ve yaşadığını hissettiren yegâne ögenin iletişim olduğunu ifade etmektedir. Yaşlılık, insan yaşamının bir aşamasıdır ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından yaşlı kelimesi 60 yaş üzeri bireyleri tanımlamak (Nabinezhad-Male, Shafipour, Norouzi & Amiri, 2019) için kullanılmaktadır. Büyük Türkçe Sözlükte ise yaşlı kelimesi "Yaşı ilerlemiş, kocamış, ihtiyar (kimse)" ve "Uzun yılları geride bırakmış (insan/hayvan/nesne)" (TDK, 2021) olarak tanımlanmaktadır. Yaş almak insanlara özgü bir durumken yaşlanmanın birçok canlı ve cansız varlık için geçerli olduğu bilinmektedir. Ülkelerin nüfuslarında yaşlı bireylerin sayısı farklı etmenlere ya da sebeplere bağlı olarak artmakta ve böylece insanlar gibi ülkeler yaşlanmaktadır. Özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşlı bireylerin sayısı artmaktadır ve bu durumda beraberinde yaşlı bireylerle iletişim kurmayı, nesiller arası iletişimi ve iletişimin insan hayatındaki önemini ön plana çıkarmaktadır.

2.YAŞLI BİREYLERLE İLETİŞİM

Yaşlılık insan yaşam evreleri içerisinde hassas bir dönemi ifade etmektedir. Çünkü bu dönemde bireyler

diğer dönemlere oranla daha fazla kronik ya da fiziksel farklı rahatsızlıklar yaşamaya başlamaktadır (Nabinezhad-Male vd., 2019). Bu rahatsızlıklar onların yaşam kalitelerini, hareket kabiliyetlerini ve hatta iletişim becerilerini de etkilemektedir. İnsanlar iletişim becerilerinde bir sorun ortaya çıkıncaya kadar iletişim kurabilmenin ne kadar önemli olduğunun farkında olmuyorlar. Ancak yaşlılığın bireylerin etkili iletişim becerileri üzerinde olumsuz etkilerinin ortaya çıkması ya da yaşlı bireyin diğer bireylerle kurduğu iletişimin etkililiğini ve başarısını azaltan iletişim engelleri ortaya çıktığında iletişimin yaşlı bireylerin hayatındaki önemi ortaya çıkmaktadır.

Williams vd. (1997) yaşlı bireyler ve iletişim konusunda yapılan çalışmalarını incelediğinde bu çalışmaların çoğunluğunun batılı ülkelerde yapılmış çalışmalar olduğunu ancak kültürlere göre yaşlı bireylerin toplumdaki yeri ve öneminin farklılık gösterdiğini ortaya koymakta ve vurgulamaktadır. Bazı toplumlarda Hall'a (1990) göre yüksek bağlanmış toplumlarda, Hofstede'e (2010) göre kolektif ve güç aralığı yüksek toplumlarda yaşlanma yaşamın doğal bir sonucu olarak görülmektedir. Bu toplumlarda kültürleri gereği yaşlı bireylere saygı gösterilmekte (Çakmak, 2014) hatta kanunlarla yaşlıların hakları korunmakta ve hiçbir şekilde saygısızlık ya da istismara mahal verilmemektedir, yaşlı bireylerin tecrübelerinden ve bütünleştiriciliğinden faydalanılmaktadır. Ayrıca gençler ve yetişkinler yaşlı bireylerle ilgilenme ve onlara bakma sorumluluğunu da taşımaktadırlar. Buna karşın Williams vd. (1997) bazı toplumlarda ise yaşlı bireylere bakış ve davranış biçimlerinin olumsuz olduğunu hatta sıklıkla yaşlı bireylerin; zayıf, egosantrik, beceriksiz, kırılğan ve savunmasız bireyler olarak tanımlandığını ya da nitelendirildiğini ifade etmektedir. Ayrıca gençlerin de yaşlı bireyle vakit geçirmeyi tercih etmediğini de eklemektedir.

Tablo 1. Yaşlı bireylere iletişimde güçlük yaratan durumlar

Fiziksel Değişiklikler	Psikolojik Değişiklikler	Çevresel Değişiklikler	Duygu Değişimleri	İletişim Diliyle İlgili Değişiklikler	Uzun Süreli Sağlık Sorunları
Duyu kayıpları (Duyma, görme)	Demans	Yaş anılan ortamın kalabalık ve gürültülü olması	Aşırı sinirlilik	Hızlı/yavaş konuşma	İnme
Baş dönmesi	Anksiyete	Kişinin bulunduğu ortamda kendini rahat hissetmemesi	Ağlama nöbetleri	Emir cümleleriyle konuşma	Parkinson hastalığı
Hafıza kaybı	Depresyon		Aşırı merak		Demans
Aşırı yorgunluk	Şizofren		Korku	Yüksek/alçak sesli konuşma	
Halsizlik	Artmış hafıza kaybı		Aniden değişen duygular		

Kaynak: (Göncü Serhatlıoğlu & Artan, 2018)

İletişim sürecini bir bütün olarak ele aldığımızda bireylerin duyu organlarının ve dilsel, bilişsel ve motor becerilerinin etkili iletişim kurmada ve iletişim sürecinin amacına ulaşmasında önemli bir yeri olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Serhatlıoğlu ve Artan, 2018; Eğinli, 2016). Bireyin yaşlanması ile birlikte duyu organlarında ya da dilsel, bilişsel ve motor becerilerinde meydana gelen değişimler iletişim

engellerinin ortaya çıkmasına ve bireyin iletişim kurma amacına ulaşamamasına neden olabilmektedir. Yaşlı bireylerin sosyo-demografik özellikleri, fiziksel ve ruhsal sağlık durumları, yakın ve uzak çevresi ile ilişkileri ve gerçekleştirdiği sosyal faaliyetleri yaşam memnuniyetlerinin belirleyici unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır (Serhatlıoğlu ve Artan, 2018; Kurt, Beyaztaş ve Erkol, 2010). Bireylerin yaşlanması

ile birlikte ortaya çıkan fiziksel, psikolojik, çevresel, duygusal ve dilsel değişimler ile sağlık sorunları (Tablo 1) ve çevresi ile kurduğu iletişimin seviyesi de onun yaşamdaki duyduğu memnuniyeti etkilemektedir. Bireylerin yaşam memnuniyetinin artırılması için hem bireyin hem de çevresinin yaşlılık ve yaşlılık döneminde ortaya çıkan ve iletişim süreçlerini olumsuz etkileyen durum ve nedenleri bilmesi önemlidir. Çünkü insanlar iletişim kurarak sosyalleşebildikleri için yaşamlarında iletişimin yeri ayrıdır. Hem birey hem de çevresi yaşanan iletişim sorunlarının nedenlerini bildiğinde buna yönelik olarak iletişim süreçlerini, kullandıkları iletişim araç ve gereçlerini düzenleyerek iletişim sürecini başarılı bir şekilde yönetebilecek ve bireyin etkili iletişim kuramamasından kaynaklı olarak ortaya çıkabilecek psikolojik rahatsızlıkların da önüne geçilmiş olacaktır.

Yaşlı bireylerle iletişim kurulmasına yönelik olarak iletişim ortam ve araçlarının düzenlenmesi hem yaşlılık yaşam döneminin diğer dönemler kadar olmasa bile aktif geçmesine yardımcı olabilir hem de bireylerde etkili iletişim kuramama sonucunda ortaya çıkan yalnızlaşma, mutsuz hissetme, depresyon gibi durumların önüne geçilebilir. Bu nedenle de iletişim ve yaşlanma ya da nesiller arası iletişim konularında araştırmalar yapma ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Literatüre bakıldığında 1994-2021 yılları arasında doğrudan bu üç konu ile ilişkili çalışmaların sayısının az olduğu (ulaşılabilen 21 çalışma) görülmektedir. Yaşlı bireyler ve iletişim ile ilgili olarak yapılan ve "Web of Science" veri tabanında taranan makaleler Tablo 2'de özetlenerek sunulmuştur.

Tablo 2. Yaşlı bireyler ve iletişim ile ilgili yapılan çalışmalar

Yazar/Yazarlar ve Yayın Yılı	Çalışma Alanı	Çalışmanın Özeti
Smith vd., 1994	Sağlık	Biri reçetesiz satılan ilaçlar ve diğeri reçeteli ilaçlar hakkında olmak üzere iki ankette, yaşlılara ilaçlarla ilgili iletişimlerine ilişkin algılarını sorulmuş ve çoğunlukla doktorların ilaçlar hakkında en çok kullandıkları ve tercih ettikleri bilgi kaynağı olduğunu bildirilmişler. Doktorlarının iletişimini olumlu olarak tanımlayan ifadelerle katılmış ancak doktorlarla kararları paylaşma ifadelerine katılmamışlar.
Williams vd., 1997	İletişim	Kuşaklar/nesiller arası iletişimin ve konuşma algısının incelendiği çalışmada yaşlılara saygı, yaşlılarla iletişim ve konuşma gibi konularda kültürler arası farklılıklar olduğu ortaya konmuştur. Doğru toplumları yaşlılara daha çok önem vermekte ve özen göstermekteyken Batı toplumlarında bu durum tam tersidir.
MacKenzie vd., 1999	Nörolinguistik	Sağ beyin hasarlı (RBD) ve beyin hasarı olmayan yaşlı bireylerden oluşan heterojen grupların iletişim tanımları, olay, yaş ve eğitimlerinin inceleyen çalışma inme sonrası iletişim davranışını karşılaştırmakta ve açıklamaktadır.
Mackenzie, 2000	İletişim	Sözlü söylem, iletişim değerlendirmesinin önemli bir bileşeni olarak kabul edilir, ancak yetişkin nüfusun söylem özelliklerine ve özellikle nüfusun en hızlı büyüyen kesimine (75 yaşın üzerindeki) ilişkin veriler yetersizdir. Çalışmada ilerleyen yaşın etkilerinin ve sınırlı eğitimin farkındalığı, halkla profesyonel kapasitede iletişim kuran herkes için başarılı iletişimi kolaylaştırabileceği sonucuna varılmıştır.
Gould vd., 2002	Nörolinguistik	Tarafız konuşmada veya yaşlı konuşmasında sunulan ilaç talimatlarının videoya kaydedilmiş sunumları izletilerek yaşlı bireylerin izleme, konuşma stilleri ve hatırlama performansları karşılaştırılmıştır. Konuşma stillerine göre hatırlama performansı arasındaki ilişki yaşlı yetişkinlerde genç yetişkinlere göre daha güçlü olmuştur.
Williams & Garrett, 2002	İletişim	20 ile 59 yaşları arasındaki 490 toplum yetişkini, 13-16 yaşları arasındaki, 65-85 yaş arası aile dışı üyelerle olan deneyimlerini ve kendilerine ait olanları, hem diğerlerinin algıları hem de kendi iletişimsel davranışları açısından değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmada konaklama yapmama, iletişimsizlik, kendini tanıtmama, uyum sağlama ve saygı zorunluluğun genç ve yaşlı insanlar arasındaki iletişim için önemli değerlendirme boyutları olduğu görülmüştür.
Rider & Keefer, 2006	İletişim	Doktorların kişilerarası iletişim becerileri, iyileştirilmiş sağlık bakımı sonuçları ile ilişkilidir. Uluslararası tıp organizasyonları iletişim becerilerinde yetkinlik gerektirir. Öğretim araç kutusu ACGME programının temel iletişim yetkinliklerini geliştirdiği, 20 alt yetkinlik ve bu yetkinlikleri tıbbi eğitimin her seviyesinde öğretim stratejilerine bağladığı tespit edilmiştir. Hepsini iletişim becerilerini öğretmekle ilgilenen çeşitli tıp uzmanlıkları ve kurumlarındaki çeşitli uluslararası tıp eğitimi liderleri grubunun işbirliğini ve fikir birliğini temsil eder.
Carpenter & Mulligan, 2009	İletişim	Çalışma kapsamında büyük ebeveynler ve yetişkin çocukları, ailenin işleyişi, iletişim ve karar verme becerilerine ilişkin algıların yanı sıra ebeveyn bakımı ihtiyaçları ve istekleri hakkında yazılı bir değerlendirme yaptılar. Bu değerlendirmelere göre anlaşmazlık alanlarını çözmeye yönelik müdahaleler yapılarak aile içi iletişim sorunlarının nasıl çözülebileceği gösterildi.
Hess vd., 2011	Hasta Bakımı	Savunmasız Yaşlı Uygulamalarını İyileştirme Modülünün Amerikan İç Hastalıkları Bakım Kurulu hasta anketleri kullanılarak, 65 yaş ve üstü yetişkinlere 52 dahiliye ve aile hekimliği ihtisas kliniği ve 144 pratisyen hekim tarafından sağlanan bakımın kalitesi incelenmiştir. Hasta deneyiminin kalitesi ve iletişim, özellikle yaşlı yetişkinler için genel bakım kalitesinin hayati yönleri olarak tespit edilmiştir.
Brondani vd., 2011	İletişim	Elektronik iletişimin çeşitli yönlerini, özellikle yaşlı bireylerle görüşme yapmak için e-postayı kullanarak kısa bir deneyim bağlamında avantajlarını ve dezavantajlarını araştırmayı amaçlayan bu çalışmada e-posta kullanımının, bu iletişim biçimiyle

		rahat hisseden yaşlı yetişkinlerin inançları ve davranışları hakkında nitel bilgi toplamak için etkili bir yaklaşım olduğu ortaya konmuştur.
Chollet vd., 2014	Beslenme	İsviçre'de yaşayan orta yaşlı ve yaşlı (50-81 yaş) tarafından hangi süt ürünlerinin tüketildiğini belirlemek ve bu nüfus kesiminin bazılarının neden süt ürünleri tüketimini gerçekten azalttığını araştırmak amacıyla yapılan çalışmada orta yaşlı ve yaşlı bireylere süt ürünleri hakkında uygun beslenme bilgilerinin verilmesi ve yayılmasına yönelik iletişime ihtiyaç olduğu ortaya konmuştur.
Gustafson vd., 2015	Sağlık	Yaşlı yetişkinlerin yaşam kalitesini iyileştirmek ve yaşlı yetişkinlerin bağımsızlıklarını sürdürürken karşılaştıkları zorlukları azaltmak amacıyla uygulanan Elder Tree'nin yaşlı yetişkinler arasında yaşam kalitesini iyileştirebileceği ve sağlık hizmeti maliyetlerini düşürebileceği, ilerleyen yaşın yaşlı yetişkinler, aileleri ve sağlık sistemi üzerindeki yükünü hafifleteceğini ön görmektedir.
Abhishek vd., 2015	Sağlık	Değişen aile yapısı, 60 yaşın üzerindeki bireylerin yaşam beklentisinin artması, nesil ve iletişim açığı, çocuklara finansal bağımlılık aile üyeleri arasında çatışmalara yol açması sonucunda yaşlı bireyler huzur evlerine yerleşmekte ve bu durum izolasyona, güvensizliğe ve bazen depresyona yol açabilmektedir. Depresyon oranı huzur evlerinde ikamet eden yaşlılarda% 27,7 iken, kendi evlerinde ikamet edenlerde % 15,6 olarak tespit edilmiştir. Yani depresyon, toplum içinde yaşayanlara kıyasla huzur evlerinde yaşayan yaşlılar arasında daha yaygın bulunmuştur.
Alden & Toth-Cohen, 2015	Nörolingüistik	Bir eğitim modülünün altı mesleki terapistin yaşlı konuşmasını belirleme ve düzeltme, yaşlı yetişkinlerle hassas konular hakkında iletişim kurma ve işyerinde iletişim tekniklerini öğretme konusundaki güvenleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Eğitim modülünün uygulanması sonucunda katılımcıların yaşlı konuşması konusundaki farkındalığı ve düzeltme becerisinde hafif bir gelişme olduğu tespit edilmiştir.
Silagi vd., 2015	Nörolingüistik	Yaşlanmanın cümle işitsel anlama üzerindeki etkisini analiz etmek ve bu dil becerisi ile bilişsel işlevler (dikkat, işleyen bellek ve yönetici işlevler) arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada sağlıklı yaşlanmanın yaşlı bireylerin işlevsel iletişimi sürdürmesine izin veren dilsel işlemedeki zorlukları telafi etme yeteneği ile karakterize olduğu tespit edilmiştir.
De Lara vd., 2016	İletişim	Yaşlanmayla ilişkili zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olmak ve webi bir bilgi, iletişim ve hizmet kaynağı olarak kullanmaya devam etmelerine yardımcı olmak için, yaşlı yetişkinler tarafından bir dizi web etkileşim yardımının potansiyel kabulünü araştırmak amacıyla yapılan çalışmada yaşlı yetişkinlerin web ile etkileşimini desteklemek için yardımların kullanılmasının, hem yaşlı yetişkinlerin hem de daha genç kullanıcıların etkileşime girmelerini teşvik ettiğini sonucuna varılmıştır.
Manan vd., 2017	Sağlık	Gürültülü bir ortamda konuşma algısı ve işleme, yaşa bağlı düşüşe maruz kalır. Genç katılımcılara kıyasla yaşlı katılımcılar arasında artan beyin aktivasyonunun sinir iletişimindeki yaşa bağlı eksikliklerden kaynaklanan bir düşüş olduğunu göstermiştir.
Huvila vd., 2018	Sağlık	Tıbbi kayıtlarını okuyan ve bilgi edinen yaşlı bireyler ile genç bireyler arasında karşılaştırma yapılmıştır. Yaş ile çevrimiçi sağlık hizmetlerini kullanma tercihleri arasında bir farklılık görülemedi ancak yaşlı bireylerin her geçen hafta internette sağlık bilgilerini gençlere göre daha fazla araştırdıkları ve gençlere göre sağlıkları hakkında genel bir fikir edinmek için tıbbi kayıtları okumaya ve çevrimiçi iletişim kurmaya daha meyilli oldukları tespit edilmiştir.
Shirkavand vd., 2018	Sağlık	Araştırma, manevi refah ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu gösterdi. Başka bir deyişle, manevi refah, yaşlılarda yaşamdan memnuniyeti öngörebilir. Ek olarak, ölüm kaygısı ile ruhsal iyilik arasında anlamlı ters bir ilişki olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, manevi iyilik hali daha yüksek olan bireyler daha az ölüm kaygısı yaşamaktadırlar.
Nabinezhad-Male vd., 2019	Sağlık	Yaşlılık, insan yaşamının kritik bir dönemi olarak görülmekte olup, bu dönemdeki ilgili konu ve ihtiyaçların özellikle kalp hastalığı olan yaşlılarda dikkate alınması sosyal olarak zorunludur. Depresyon, yaşlılık döneminde önemli bir sorundur. Kalp hastalığı olan yaşlılarda hafif depresyon yaygındır. Bu nedenle, bu özel konuya daha fazla dikkat edilmesi gerekir ve kalp hastalığı olan yaşlılarda bazı koruyucu önlemler gereklidir. Optimal yaşam beklentisini sürdürmek ve sürdürmek için daha fazla dikkat ve sağlıklı iletişim ve güçlü aile bağlantılarına ihtiyaç duyan yaşam beklentisine yönelik optimal pratiğe sahiptirler.
Makita vd., 2021	İletişim	Sosyal medyada yaşlı temsilleri ve söylemlerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışma Tweetlerde sıklıkla kullanılan dil, yaşlı yetişkinleri güçsüz, savunmasız ve homojen bir grup olarak konumlandırıyor ve yaşlanmayla ilgili olumsuz söylemleri pekiştiriyor gibi görünüyor; yaşlılığı bir sorun olarak ve yaşlanmayı, direnilmesi, yavaşlatılması veya gizlenmesi gereken bir şey olarak kabul edildiğini ortaya koymuştur.

3.MATERYAL VE YÖNTEM

Yaşlı bireylerle iletişim, üzerinde durulması gereken bir konudur. Yaşlılık döneminin getirdiği fiziksel, psikolojik, çevresel, duysal ve dilsel değişimler ile sağlık sorunları yaşlı bireylerin çevreleri ile olan iletişimlerinin ve sosyalleşmelerine engel olmaktadır. Bu çalışmada yaşlı bireyler ve iletişim üzerine 2016-2020 yılları arasında gerçekleştirilen araştırmaları inceleyerek son beş yıl içerisinde ortaya çıkan değişim ve eğilimlerin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- AS 1:** Yaşlılar ve iletişim ile ilgili yapılan makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı nasıldır?
- AS 2:** Yaşlılar ve iletişim ile ilgili yapılan makalelerin özetlerinde en çok kullanılan kelimelerin dağılımı nasıldır?
- AS 3:** Yaşlılar ve iletişim ile ilgili yapılan makalelerde en çok atf yapılan (citation and co-citation) yazarlar kimlerdir?
- AS 4:** Yaşlılar ve iletişim ile ilgili yapılan makalelerin yayımlandığı dergilerde en çok atf yapılanları (citation and co-citation) hangileridir?
- AS 5:** Yaşlılar ve iletişim ile ilgili yapılan makalelerde incelenen değişkenler nelerdir?
- AS 6:** Yaşlılar ve iletişim ile ilgili yapılan makalelerin yöntem eğilimleri nasıldır?

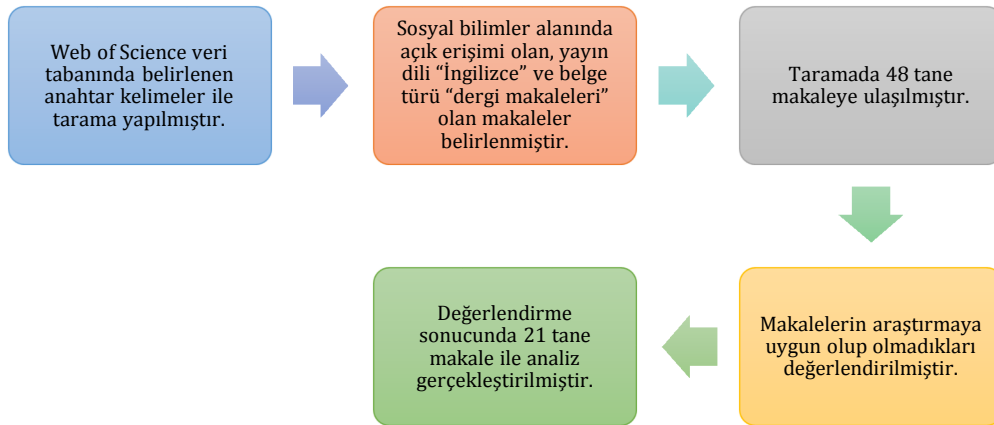
AS 7: Yaşlılar ve iletişim ile ilgili yapılan makalelerde en çok tercih edilen veri toplama araçları hangileridir?

3.1. Veri Toplama Süreci ve Analiz

3.1.1. Makale Seçim Süreci

Bu araştırmada, makalelerin elde edilmesinde kullanılacak olan anahtar kelimelerin seçimi ile ilgili olarak öncelikle detaylı bir literatür taraması gerçekleştirilmiş ve ardından yazarların kullanabileceği anahtar kelimelerin neler olabileceğine kullanılabileceğine karar verilmiştir. Makalelerin elde edilmesinde kullanılan anahtar kelimeler olarak "communication, interpersonal communication, communication skill, communication barrier, communication difficulties, communication efficiency, effective communication, elderly, old persons, older people ve older persons" kelimeleri kullanılmıştır.

Belirlenen anahtar kelimeler Web of Science veri tabanının sunduğu gelişmiş arama özelliği kullanılarak 1970-2021 yılları arasında yayın dili "İngilizce" ve belge türü "dergi makaleleri" olarak arama gerçekleştirilmiş ve 48 yayın elde edilmiştir. Elde edilen makaleler araştırmacı tarafından kontrol edilerek, analize dâhil edilecek makaleler belirlenmiştir. Analize dâhil edilecek makaleler belirlenirken, her alanda yaşlı bireylerle iletişime yönelik araştırmalar olmasına dikkat edilmiştir. Bu iki kriteri içermediği ve tam metin erişimi ücretli olduğu için 27 makale analiz dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak, farklı dergilerde yayınlanmış 21 adet makale analiz sürecine dahil edilmiştir. Makale seçme süreci Şekil 1'de özetlenmiştir.

Şekil 1. Analiz edilecek makalelerin seçim süreci

3.1.2. Bibliyometrik haritalama analizi süreci

Bibliyometrik haritalama analizini gerçekleştirmek için literatür taraması sonucunda 21 adet makaleye ait atf referans listesi ile ilgili dosya tab-delimited (Win) seçeneği ile indirilmiştir. Bu dosya VOSViewer programına yüklenmiştir. Bu programda, "makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimeler", "özet bölümlerinde en çok kullanılan kelimeler", "en fazla atf alan yazarlar", "en çok atf yapılan dergilere" ilişkin bibliyometrik haritalama analizi yapılmıştır.

Ayrıca, bu kriterlerin yıllara göre dağılımı da verilmiştir.

3.1.3. İçerik analizi süreci

1994-2021 yılları arasında literatürde yaşlılar ve iletişim ile ilgili yayınlanmış makaleler literatür kaynağı olarak Web of Science veri tabanı kullanılarak taranmıştır. Makale yayın dili "İngilizce", belge türü "dergi makaleleri", sosyal bilimlerde açık erişimi olan makaleler ile sınırlandırılmıştır. Web of Science

veri tabanında makaleler taranırken anahtar kelime olarak yaşlılar, yaşlı bireyler ve iletişim kelimelerinin türevi 11 farklı anahtar kelime kullanılmıştır. İlk literatür taramasında yaşlılar ve iletişim ile ilgili 48 makaleye erişilmiş ve değerlendirilmiştir. Her makale araştırmacı tarafından kontrol edilerek, analize dâhil edilecek makaleler belirlenmiştir. Analize dâhil edilecek makaleler belirlenirken, her alanda yaşlı bireylerle iletişime yönelik araştırmalar olmasına dikkat edilmiştir. Bu iki kriteri içermeyen makaleler ve tam metin erişimi ücretli olduğu için 27 makale analiz dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak, farklı dergilerde yayınlanmış 21 adet makale analiz sürecine dahil edilmiştir.

3.1.4. Verilerin kodlanması ve analizi

Çalışmada içerik analizini gerçekleştirebilmek için Sozbilir vd. (2012) tarafından geliştirilen Makale Sınıflama Formu kullanılmıştır. Makale Sınıflama Formu, makaleleri künye, konu, yöntem, veri toplama araçları, örnekleme ve veri analiz yöntemleri olmak üzere altı bölüm altında incelemektedir. Bibliyometrik analizi gerçekleştirebilmek için VOSviewer paket programı kullanılmış, makalelerde en çok kullanılan

anahtar kelimelerin, özetlerde kullanılan kelimelerin, alıntılama analizlerinin ve birlikte atf analizlerinin ağ görselleştirmesi yapılmış ve bulguların analizinde betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Bibliyometrik Haritalama Analizine İlişkin Bulgular

4.1.1. Yaşlı ve iletişim ile ilgili makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimeler

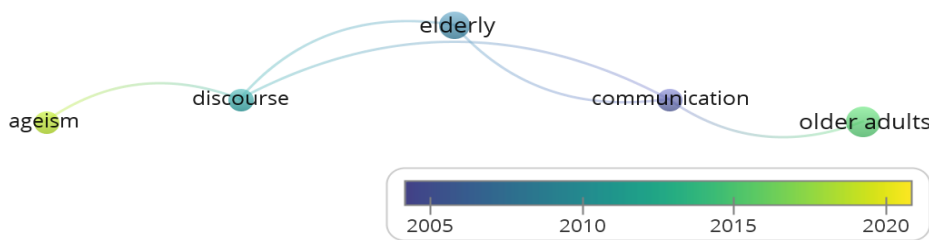
Yaşlı birey/bireyler ve iletişim ile ilgili makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimeler için metin verilerine dayalı bir harita oluşturmak amacıyla VOSviewer programında “co-occurrence analysis” kullanılmış ve “author keywords” seçilmiştir. Bir anahtar kelimenin minimum tekrar sayısı 1 olarak seçilmiş ve 56 anahtar kelimedenden birbiri ile ilişkili anahtar kelime sayısı program tarafından 5 olarak verilmiştir. VOSviewer programı tarafından oluşturulan harita Şekil 2’de sunulmuştur. Oluşturulan harita incelendiğinde, en çok kullanılan anahtar kelimelerin “older adults” (f= 4), “elderly” (f= 3), “communication” (f=2), “discourse” (f=2) ve “ageism” (f= 2) olduğu görülmektedir.

Şekil 2. En çok kullanılan anahtar kelimeler

Yaşlı birey/bireyler ve iletişim ile ilgili çalışmaların 2005 ve 2010 yılları arasında yaşlılar ve yaşlı yetişkinlerin söylemleri ve iletişimleri konularında yoğun yapıldığı, 2010-2015 yılları arasında yaşlı

bireylerle iletişim konularına yoğunlaştığı, ancak 2020 yılına doğru gelindiğinde konuların yaşlı ayrımcılığı ve ayrımcılık söylemleri konuları üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (Şekil 3).

Şekil 3. Yıllara göre en çok kullanılan anahtar kelimeler

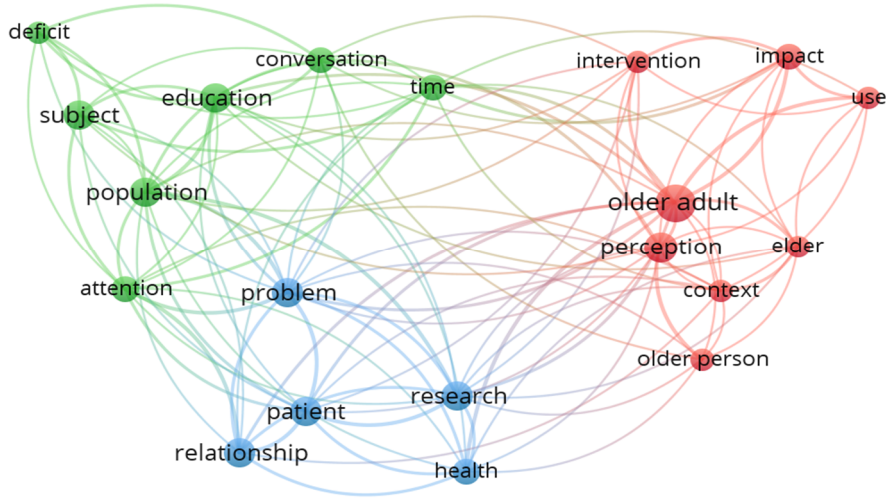
4.1.2. Özet bölümlerinde en çok kullanılan kelimeler

Yaşlı birey/bireyler ve iletişim ile ilgili makalelerin özetlerinde en çok kullanılan kelimelerin metin verilerine dayalı haritasını oluşturmak amacıyla, öncelikle Web of Science bibliyografik veri tabanı doyası programa yüklenerek, “abstract field” ve “binary counting” alanları seçilmiştir. En az 3 kere tekrar eden kelimeler analize dahil edilmiştir. VOSviewer makalelerde kullanılan ve en az 3 kere

tekrar eden özet bölümlerinde kullanılan kelime sayısını 770 kelimedenden 34 olarak belirlemiştir. Oluşturulan harita Şekil 4’de verilmiştir. Oluşturulan harita incelendiğinde, özetlerde en çok kullanılan kelimelerin “older adult” (f= 9), “perception” (f= 6), “subject” (f= 5), “population” (f= 5), “education” (f= 5), “research” (f= 5), “patient” (f= 5) ve “relationship” (f= 5) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte “condition” (f= 5), “practice” (f= 5), “effect” (f= 5) ve

“individual” (f= 5) en çok kullanılan kelimeler arasındadır. En az kullanılan kelimeler arasında ise “deficit” (f= 3), “elder” (f= 3), “older person” (f= 3),

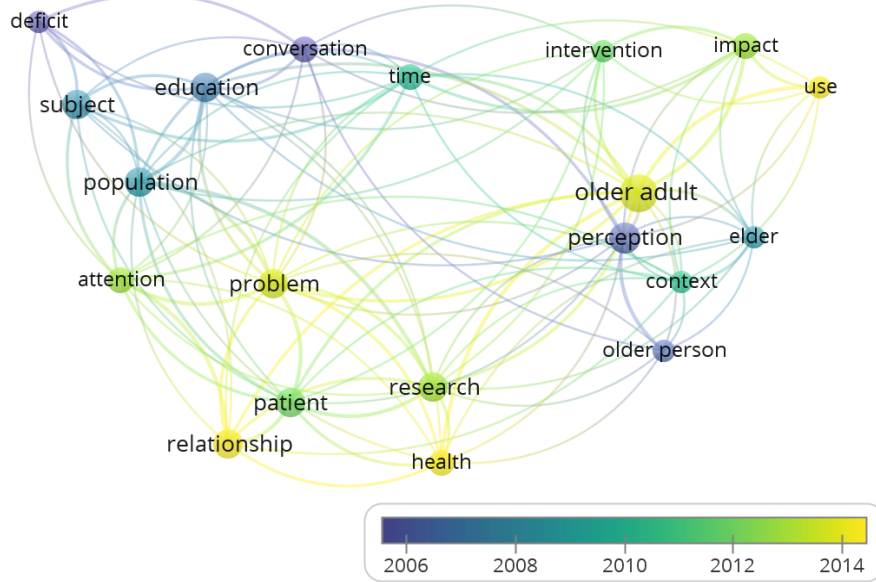
“intervention” (f= 3) ve “context” (f= 3) kelimelerinin yer aldığı tespit belirlenmiştir

Şekil 4. Özet bölümlerinde en çok kullanılan kelimeler

Yıllara göre makalelerin özet bölümlerinde yer alan kelimelerin kullanım sıklığının 2006-2008 yılları arasında yaşlı insanların yanı sıra eğitim, konuşma, algı, nüfus, dikkat etmek ve müdahale etmek gibi kelimelere odaklandığı, 2008-2012 yılları arasında

yaşlı insanların yanı sıra hasta, ilişki, zaman, etki ve araştırma bağlamlarına odaklanıldığı ve 2012-2014 yılları arasında yaşlı yetişkinlerin yanı sıra problem, sağlık, ilişki, algı, etki, zaman ve araştırma kelimelerine odaklandığı görülmüştür (Şekil 5).

Şekil 5. Özet bölümlerinde en çok kullanılan kelimeler

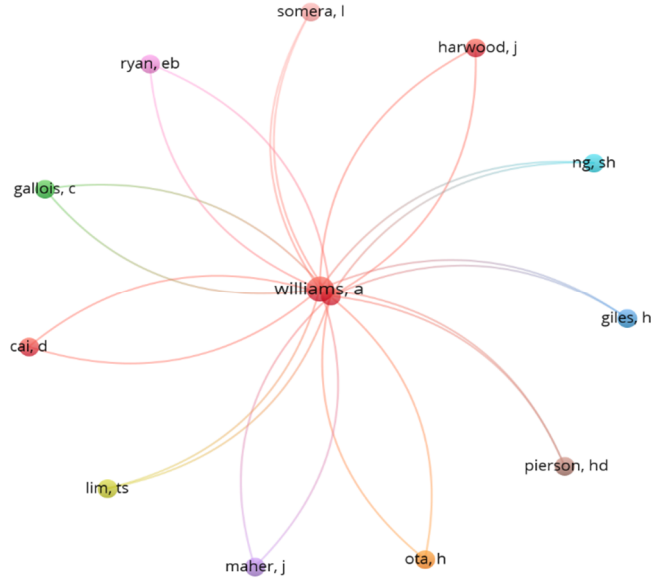
4.1.3.En fazla atf alan yazarlar

Yaşlı birey/bireyler ve iletişim ile ilgili makalelerin en çok atf alan yazarları için bir harita oluşturmak amacıyla, öncelikle “citation analysis ve authors” alanları seçilmiştir. Daha sonra, belli bir yazarın en az belge sayısı 1, en az atf sayısı 5 olarak belirlenmiştir.

Belirlenen şartlara uyan yazar sayısı VOSviewer programı tarafından 73 olarak verilmiştir. VOSviewer programı ile oluşturulan haritanın (Şekil 6) sunduğu veriler incelendiğinde Angie Williams (78 citations), Catherine Mackenzie (65 citations), Howard Giles, Cynthia Gallois, Jake Harwood, Tae-Seop Lim, Hiroshi

Ota, Herbert D. Pierson, Sik-Hung Ng, John Maher, Lillabeth Somera, Ellen Bouchard Ryan ve Peter Garrett (54 citations) bu alanda en fazla atıf alan yazarlarken Abbas Abbaszadeh, Fariba Borhani,

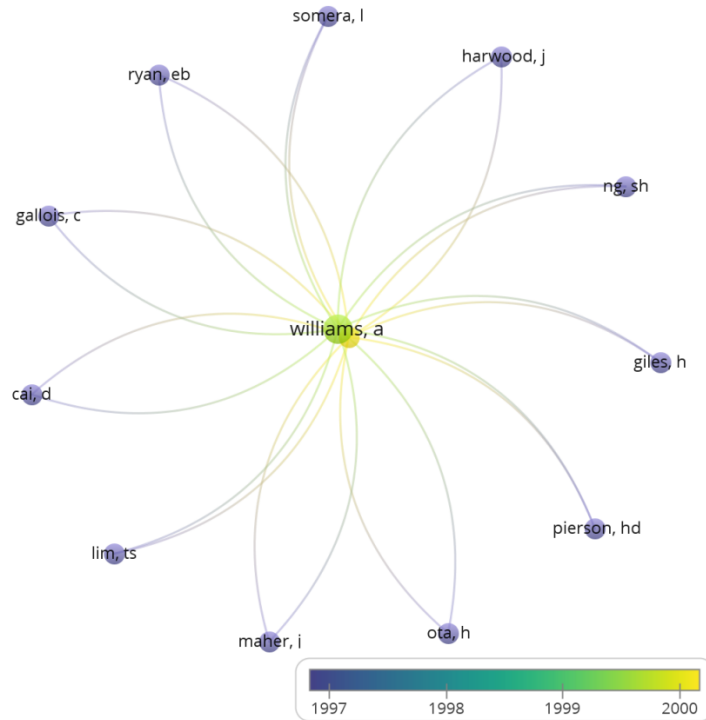
Somayeh Momenyan, Leila Shirkavand, Jessica Alden ve Susan Toth-Cohen'in 5'er (citations) atıfla bu alanda en az atıf alan yazarlar olduğu görülmüştür.

Şekil 6. En fazla atıf alan yazarlar (citation analysis)

Yıllara göre en çok atıf alan yazarlara bakıldığında, 1997-1999 yılları arasında Howard Giles, Cynthia Gallois, Jake Harwood, Tae-Seop Lim, Hiroshi Ota, Herbert D. Pierson, Sik-Hung Ng, John Maher, Lillabeth Somera ve Ellen Bouchard Ryan'ın en fazla atıf alan

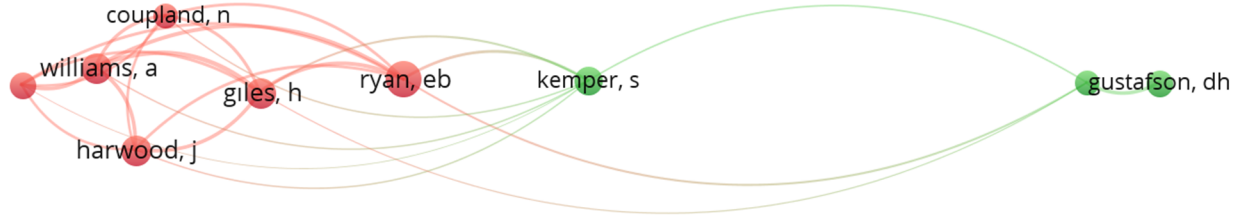
yazarlarken 2000 yılına gelindiğinde en fazla atıf alan yazarların Angie Williams ve Peter Garrett olduğu görülmüştür. VOSviewer programı tarafından oluşturulan ve yıllara göre en çok atıf alan yazarları gösteren harita Şekil 7'de sunulmuştur.

Şekil 7. Yıllara göre en fazla atıf alan yazarlar

Bunlara ek olarak birlikte en çok atıf yapılan yazarları belirlemek amacıyla VOSviewer programında “co-citation” ve “cited authors” alanları seçilerek analiz yapılmıştır. 838 yazardan en az atıf sayısı 5 olarak belirlendiğinde program tarafından 9 yazar

listelenmiştir. Ellen Bouchard Ryan (11 citation), Angie Williams (8 citation), Howard Giles (8 citation) ve Jake Harwood (8 citation) birlikte en fazla atıf alan yazarlar olarak haritalandırılmıştır (Şekil 8).

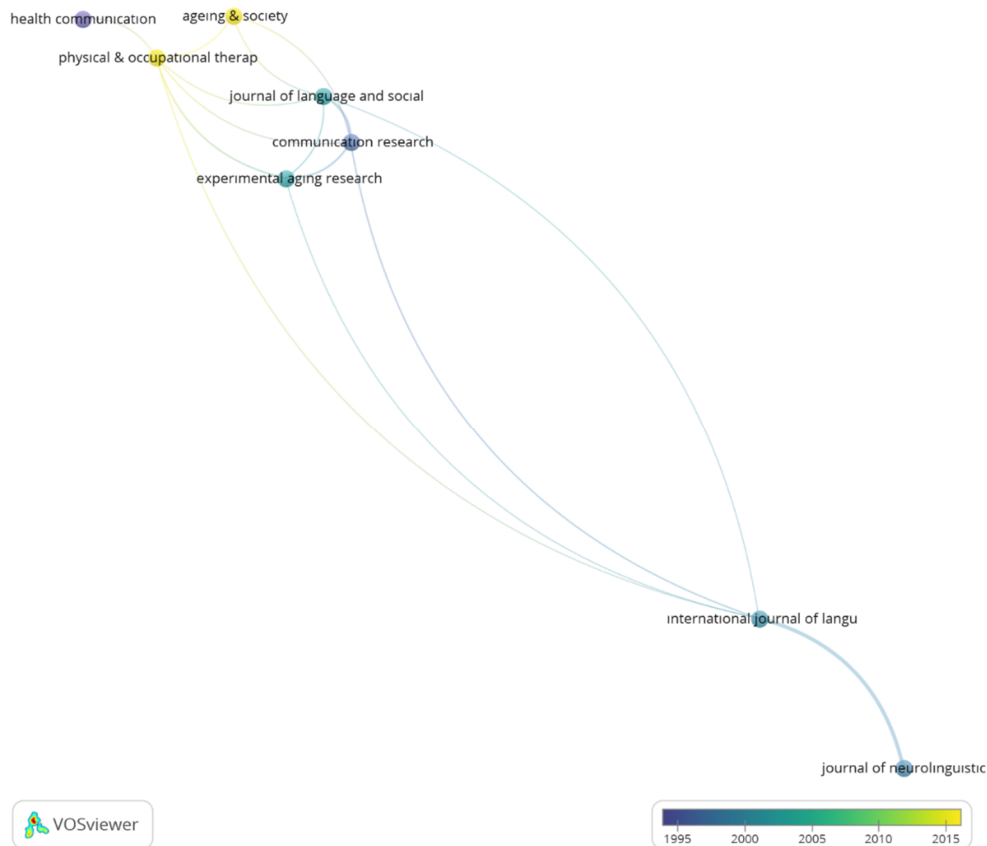

Şekil 8. Birlikte en çok atıf alan yazarlar (co-citation analysis)

4.1.4. En çok atıf yapılan dergiler

VOSviewer programı aracılığıyla en çok atıf alan dergileri haritalandırmak için “citation” ve “sources” alanları seçilmiş ve kaynağın en az belge sayısı 1 ve kaynağın en az atıf sayısı 5 olarak belirlenerek analiz yapılmıştır. Program tarafından 16 dergi belirlenmiş ve bu dergilerin yıllara bağlı değişen atıf haritası da sunulmuştur (Şekil 9). Sunulan harita incelendiğinde

Communication Research (54 citations, 1 documents), International Journal of Language & Communication Disorders (51 citations, 1 documents), Journal of Language and Aocial Psychology (24 citations, 1 documents), Trials (21 citations, 1 documents), Journal of Neurolinguistics (14 citations, 1 documents), Journal of Dairy Science (13 citations, 1 documents) ve Health Communication (12 citations, 1 documents) olduğu görülmektedir.

Şekil 9. En çok atıf alan dergiler (citation analysis)

4.2.İçerik Analizine İlişkin Bulgular

4.2.1.Yaşlı birey/bireyler ve iletişim ile ilgili makalelerde incelenen değişkenler

Yaşlı birey/bireyler ve iletişim ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmalarda etkisinin araştırıldığı değişkenler Tablo 3’de sunulmuştur. Bazı çalışmalarda tek bir değişkenin etkisi incelenirken bazı çalışmalarda birden fazla değişkenin etkisinin

incelendiği de görülmüştür. Yaşlı birey/bireyler ve iletişim üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda en çok incelenen değişkenler “iletişim” (f=9), “konuşma/sözlü iletişim” (f=7) ve “yaşlanma” (f=5) olduğu tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra depresyon, yaşam beklentisi, izolasyon, anlama/işitsel anlama, bilişsel işlevler, güven, iletişim teknikleri ve dijital iletişim gibi birçok değişkenin de incelendiği görülmüştür.

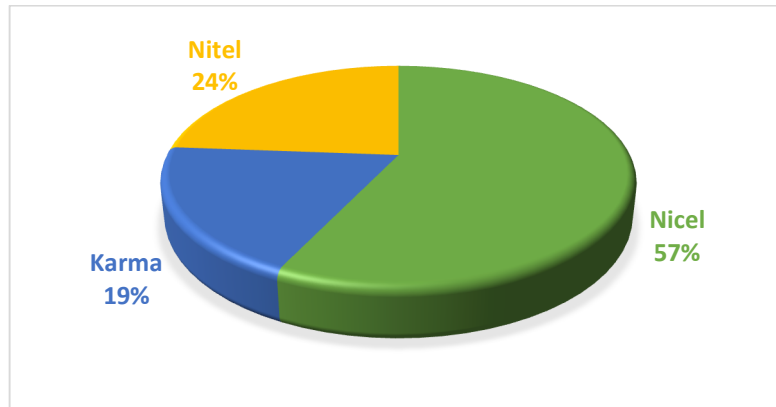
Tablo 3. Makalelerde incelenen değişkenlerin sıklığı

İncelenen Değişkenler	Makale sayısı	Yüzde (%)	İncelenen Değişkenler	Makale sayısı	Yüzde (%)
İletişim	9	5,4	Hekim eğitimi	1	0,6
Konuşma/sözlü iletişim	7	4,2	İşbirliği	1	0,6
Yaşlanma	5	3,0	Yaşlı bakımı	1	0,6
Depresyon	2	1,2	Maneviyat	1	0,6
Yaşam beklentisi	2	1,2	Yaşam doyumunu	1	0,6
İzolasyon	2	1,2	Ölüm kaygısı	1	0,6
Anlama/işitsel anlama	2	1,2	Hekim iletişimi	1	0,6
Bilişsel işlevler	2	1,2	İlaç kullanımı iletişimi	1	0,6
Güven	2	1,2	Nesiller arası iletişim	1	0,6
İletişim teknikleri	2	1,2	Yaşam boyu iletişim	1	0,6
Dijital iletişim	2	1,2	Motivasyon	1	0,6
Yaşam kalitesi	1	0,6	Dijital hizmetler	1	0,6
Yalnızlık	1	0,6	Yaşlı temsili	1	0,6
Dil becerisi	1	0,6	Sosyal medya	1	0,6
Beslenme	1	0,6	Kişisel kaygılar	1	0,6
Hatırlama	1	0,6	Eğitim	1	0,6
Bakım kalitesi	1	0,6	Başarılı iletişim	1	0,6

4.2.2.Makalelerin araştırma yöntemi eğilimleri

Yaşlı birey/bireyler ve iletişim alanında gerçekleştirilen çalışmaların araştırma yöntemleri incelendiğinde makalelerin % 57’sinin nicel, % 24’ünün nitel ve % 19’unun karma araştırma yöntemleri kullandığı tespit edilmiştir. Çalışmaların nitel araştırma yöntemi ile yapılanlarında genellikle görüşme tekniğinin kullanıldığı, karma araştırma yöntemi ile yapılan çalışmaların nitel araştırma

yöntemi bölümünde genellikle gözlem ya da görüşme tekniği kullanılırken nicel araştırma yöntemi bölümünde ön-son test tekniğinin kullanıldığı görülmüştür. Nicel araştırma yöntemi ile yapılan çalışmalarda ise içerik analizi veya söylem analizi yapıldığı ve ölçek formlarının kullanıldığı saptanmıştır. Buna karşın literatür taraması/derleme türünde gerçekleştirilmiş makale bulunmadığı görülmüştür.

Şekil 10. İncelenen makalelerde kullanılan araştırma yöntemlerinin sıklığı

4.2.3. Makalelerin veri toplama araçları

Nicel ve Karma araştırma yöntemlerinin nicel araştırma yöntemi bölümünde çeşitli ölçek ve formların kullanıldığı görülmüştür (Şekil 11). Ayrıca bazı araştırmacılar ya kendi ölçeklerini geliştirmeye çalışmış ya da ölçmek istedikleri duruma uygun sorular oluşturarak (f=3) uygulamışlardır. Yaşlı bireyler ve iletişim üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda Kuşaklararası İletişim Algılamaları Anket

Formu (f=2) ve Geriatrik Depresyon Ölçeği (f=2) diğerlerine göre daha fazla kullanılmıştır. Bunların yanı sıra Back Depresyon Envanteri, Yetişkin Umud Ölçeği, Uyarlanmış Bilişsel Değişim Anketi, Yetişkinler için İletişim Becerileri Değerlendirme Formu, Yaşlanma Anlamsal Farklılık Ölçeği, İletişim Biçimi Ölçeği, Özerkliğe Saygı Ölçeği, Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği, Manevi Refah Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği ve Ölüm Kaygısı Ölçeğinin veri toplama aracı olarak kullanıldığı görülmüştür.

Şekil 11. İncelenen makalelerde kullanılan veri toplama araçları

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada yaşlı bireyler ve iletişim üzerine 2016-2020 yılları arasında gerçekleştirilen araştırmaları inceleyerek son 50 yıl içerisinde ortaya çıkan değişim ve eğilimlerin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaçla VOSViewer paket programı kullanılarak Bibliyometrik analiz gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analizde makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimelerin, özetlerde kullanılan kelimelerin, alıntılama analizlerinin ve birlikte atıf analizlerinin ağ görselleştirmesi yapılmıştır. Bibliyometrik analiz sonucunda yaşlı bireyler ve iletişim ile ilgili makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimelerin iletişim, söylem, yaşlı ayrımcılığı, yaşlı ve yaşlı yetişkinler olduğu görülmüştür. Ayrıca bunların yıllara göre dağılımına bakıldığında 2006 yılında yaşlı bireyler ve onların söylemleri ve iletişim konularında yapılan araştırmaların 2020 yılına doğru yaşlı ayrımcılığı ve ayrımcılık söylemlerine odaklanmaya başladığı dikkat çekmektedir. Buradan literatürdeki çalışmaların öncelikle yaşlı bireyleri ve söylemlerini anlamak ve iletişim kurmak amacıyla gerçekleştirilirken zaman içerisinde yaşlıların gerek sosyal medya platformlarında Makita, Mas-Bleda, Stuart & Thelwall, (2019) gerekse günlük hayat içerisinde çeşitli hizmetlerden faydalanırken karşı karşıya kaldıkları (Alden & Toth-Cohen, 2015) yaşlı ayrımcılığına ve bu ayrımcılığın genç bireylerin kendileriyle daha az iletişim ve etkileşim kurmaya ve daha az birlikte vakit geçirmeye çabalamasına (Williams & Garrett, 2002) neden olan önyargı ve tutum geliştirmelerine neden olduğu (Göncü Serhatlıoğlu & Artan, 2018) anlaşılmaktadır.

Makalelerin özet bölümlerinde en çok kullanılan kelimelerin yaşlı yetişkin, algı, nüfus, eğitim, hasta ve ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca özet bölümlerinde kullanılan kelimelerin yıllara göre dağılımlarına bakıldığında 1994-2020 yılları arasında odaklanılan kelimelerin yaşlı bireyler ve eğitim, algı, konuşma,

dikkat etme gibi kelimelerden problem, sağlık sorunu, zaman, etki, ilişki ve algı kelimelerine yöneldiği görülmüştür. Araştırmacılar tarafından yaşlı bireylerin eğitimleri ve eğitimlerinin konuşmadan davranışa birçok alanda etkisine (Mackenzie, 2000) odaklanılarak yaşam kalitelerini ve memnuniyetlerini arttırmaya alternatif çözümler aranırken yaşlı bireylerin karşılaştıkları sağlık sorunları ve buna bağlı tedavi ya da ilaç kullanımı için doktor ve hemşire ile olan iletişimi (Smith, Cunningham & Hale, 1994) araştıran çalışmalar yapılmış, bunu takiben yaşlı bireylerin sağlık problemlerinin ülkelerin sağlık sistemine olan yükünü azaltmaya (Gustafson, McTavish, Gustafson, Mahoney, Johnson, Lee, Quanbeck, Atwood, Isham, Veeramani, Clemson & Shah, 2015) ve bireylerin sağlıklı yaşlanmasını sağlamaya (Silagi, Rabelo, Schochat & Mansur, 2015) yönelik araştırmalar yapılmıştır.

Yaşlı bireyler ve iletişim üzerine yapılan makalelere en çok atıf alan yazarların Angie Williams ve Catherine Mackenzie olduğu ve birlikte en çok atıf yapılan yazarların Ellen Bouchard Ryan, Angie Williams, Howard Giles ve Jake Harwood olduğu görülmüştür. Ayrıca en çok atıf alan dergiler ise "Communication Research" ve "International Journal of Language & Communication Disorders" olduğu saptanmıştır. İletişim alanında yayın yapan dergilerin, yayınlanan makalelerin ve yazarlarının incelenen yazar, makale ve dergileri arasında en çok atıf alması ise dikkat çekicidir.

Gerçekleştirilen içerik analizinde ise makalelerde en çok incelenen değişkenlerin iletişim, konuşma/sözlü iletişim ve yaşlanma olduğu tespit edilmiştir. Yaşlanma döneminde ortaya çıkan rahatsızlıklardan kaynaklı konuşma (Gould, Saum, & Belter, 2002) ve duyma (Manan, Yusoff, Franz & Mukari, 2017) sorunları yaşanması sonucunda iletişim problemlerinin ortaya çıkması ağırlıklı olarak bu değişkenlerin incelenmesine ve yaşlı bireylere bakım veren bireylerin iletişim

becerilerinin geliştirilmesi (Rider & Keefer, 2006) için farklı çözümler bulma arayışına neden olmuştur. Ayrıca içerik analizinde yaşlı bireylerle ilgili çalışmaların çoğunluğunun nicel araştırma yöntemi olduğu ancak nitel ve karma araştırma yöntemlerinin de kullanıldığı buna karşın literatür taraması/derleme türünde gerçekleştirilmiş makale bulunmadığı saptanmıştır. Gerçekleştirilen araştırmalarda ağırlıklı olarak daha önce başka araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ya da araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek ve formların kullanıldığı da görülmekle birlikte en çok kullanılan form ve ölçeklerin Kuşaklararası İletişim Algılamaları Anket Formu ve Geriatrik Depresyon Ölçeği olması dikkat çekmektedir.

Yaşlı bireylerle sağlıklı ve etkili iletişim kurmak ve mümkün olduğunca iletişim kazalarının ya da çatışmalarının yaşanmasını önlemeye çalışılmak önemli bir konudur. Her iletişim, iletişim kuran birey/bireylere özgü özellikler veya yapı barındırır ve farklı araç-gereçlerle gerçekleştirilse bile yaşlı bireylerle iletişim kurarken onların istek, ihtiyaç ya da beklentileri belirlenerek iletişimin hangi araç-gereçle ve ne şekilde kurulacağına karar vermek gerekmektedir. İçinde bulunan ortamdaki iletişim araçlarından (görsel ve sesli araçlar, yazılı materyaller, teknik ekipmanlar vb.) en uygunu seçilerek iletişim engelleri ortadan kaldırılarak en iyi iletişim fırsatları oluşturularak iletişim süreci başlatılmalı ve yaşlı bireyden alınan geribildirimler doğrultusunda iletişim süreci yenilenmeli ve sürdürülmelidir. Bu nedenle literatüre bu konuları inceleyen çalışmalar ya da bu çalışmalardaki değişimi ortaya koyan başka araştırmaların literatüre kazandırılması önerilmektedir.

ETİK KURUL ONAMI:

Araştırma derginin yayın etiğine uygun olarak düzenlenmiş olup, etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Abhishek, G., Uday, M., Singh Shivendra, K., Manish, M. K., Chandra, T. S., & Kumar, S. V. (2015). Screening depression among elderly in a city of southeast Asia. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, 9(9), 3-7.
- Alden, J., & Toth-Cohen, S. (2015). Impact of an educational module on occupational therapists' use of elderspeak and attitudes toward older adults. *Physical and Occupational Therapy in Geriatrics*, 33(1), 1-16.
- Brondani, M. A., MacEntee, M. I., & O'Connor, D. (2011). Email as a data collection tool when interviewing older adults. *International Journal of Qualitative Methods*, 10(3), 221-230.
- Carpenter, B. D., & Mulligan, E. A. (2009). Family, know thyself: A workbook-based intergenerational intervention to improve parent care coordination. *Clinical Gerontologist*, 32(2), 147-163.
- Chollet, M., Gille, D., Piccinali, P., Bütikofer, U., Schmid, A., Stoffers, H., Altintzoglou, T., & Walther, B. (2014). Short communication: DAIRY consumption among middle-aged and elderly adults in Switzerland. *Journal of Dairy Science*, 97(9), 5387-5392.
- Çakmak, D. (2014). *Küreselleşme - Yerelleşme Ekseninde Küresel Markaların Web Sitelerine Yönelik Bir Analiz*. (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- De Lara, S. M. A., Fortes, R. P. de M., Russo, C. M., & Freire, A. P. (2016). A study on the acceptance of website interaction aids by older adults. *Universal Access in the Information Society*, 15(3), 445-460.
- Gould, O. N., Saum, C., & Belter, J. (2002). Recall and subjective reactions to speaking styles: Does age matter? *Experimental Aging Research*, 28(2), 199-213.
- Göncü Serhatlıoğlu, S., & Artan, T. (2018). Yaşlılarla etkili iletişim. *Atlas International Refereed Journal on Social Sciences*, 4(15), 1438-1443.
- Gustafson, D. H., McTavish, F., Gustafson, D. H., Mahoney, J. E., Johnson, R. A., Lee, J. D., ... Shah, D. (2015). The effect of an information and communication technology (ICT) on older adults' quality of life: study protocol for a randomized control trial. *Trials*, 16,191. doi:10.1186/s13063-015-0713-2.
- Hess, B. J., Lynn, L. A., Conforti, L. N., & Holmboe, E. S. (2011). Listening to older adults: Elderly patients' experience of care in residency and practicing physician outpatient clinics. *Journal of the American Geriatrics Society*, 59(5), 909-915.
- Huvila, I., Enwald, H., Eriksson-Backa, K., Hirvonen, N., Nguyen, H., & Scandurra, I. (2018). Anticipating ageing: Older adults reading their medical records. *Information Processing and Management*, 54(3), 394-407.
- Kurt, G., Beyaztaş, F., & Erkol, Z. (2010). Yaşlıların sorunları ve yaşam memnuniyeti. *Adli Tıp Dergisi / Turkish Journal of Forensic Medicine*, 24(2), 32-39.
- Mackenzie, C. (2000). Adult spoken discourse: The influences of age and education. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 35(2), 269-285.
- MacKenzie, C., Begg, T., Lees, K. R., & Brady, M. (1999). The communication effects of right brain damage on the very old and the not so old. *Journal of Neurolinguistics*, 12(2), 79-93.
- Makita, M., Mas-Bleda, A., Stuart, E., & Thelwall, M. (2019). Ageing, old age and older adults: A social media analysis of dominant topics and discourses. *Ageing and Society*, 41(2), 247-272.
- Manan, H. A., Yusoff, A. N., Franz, E. A., & Mukari, S. Z. M. S. (2017). Effects of aging and background babble noise on speech perception processing: An fMRI study. *Neurophysiology*, 49(6), 441-452.
- Nabinezhad-Male, F., Shafipour, V., Norouzi, F., & Amiri, M. (2019). The relationship between depression and older age life expectancy in hospitalized patients. *Journal of Nursing and Midwifery Sciences*, 6(3), 149-155.
- Rider, E. A., & Keefer, C. H. (2006). Communication skills competencies: Definitions and a teaching toolbox. *Medical Education*, 40(7), 624-629.
- Shirkavand, L., Abbaszadeh, A., Borhani, F., & Momenyan, S. (2018). Correlation between spiritual well-being with satisfaction with life and

- death anxiety among elderlies suffering from cancer. *Electronic Journal of General Medicine*, 15(3), 4–10.
- Silagi, M. L., Rabelo, C. M., Schochat, E., & Mansur, L. L. (2015). Healthy aging and compensation of sentence comprehension auditory deficits. *BioMed Research International*, 2015, Article ID 640657.
- Smith, D. H., Cunningham, K. G., & Hale, W. E. (1994). Communication about medicines: Perceptions of the ambulatory elderly. *Health Communication*, 6(4), 281–295.
- Sozibilir, M., Kutu, H., & Yasar, M. D. (2012). The world of science education: Handbook of research in Europe. İçinde J. Dillon & D. Jorde (Ed.), *Science Education Research and Practice in Europe: Retrospective and Prospective* (January, pp. 115–139). Sense Publishers.
- Temel Eğinli, A. (2016). Yaşlı (kişiler) ile etkili iletişim. *Ege Journal of Medicine*, 55(3), 31–37.
- Williams, A., & Garrett, P. (2002). Communication evaluations across the life span: From adolescent storm and stress to elder aches and pains. *Journal of Language and Social Psychology*, 21(2), 101–126.
- Williams, A., Ota, H., Giles, H., Pierson, H. D., Gallois, C., NG, S.-H., Lim, T.-S., Ryan, E. B., Somera, L., Maher, J., Cai, D., & Harwood, J. (1997). Young people beliefs about intergenerational communication: An initial cross-cultural comparison. *Communication Research*, 24(4), 370–393.
- “Yaşlı”, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 01.04.2021